

HAL
open science

Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntzaz Ipar Euskal Herrian : adibide batzuk

Jean-Baptiste Coyos

► To cite this version:

Jean-Baptiste Coyos. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntzaz Ipar Euskal Herrian : adibide batzuk. “ Euskara, kontsumoa eta hizkuntza eskubideak ” Euskaltzaindia - XIII. Jagon Jardunaldiak, Nov 2008, Bilbo, Espainia. artxibo-00344170v1

HAL Id: artxibo-00344170

<https://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00344170v1>

Submitted on 3 Dec 2008 (v1), last revised 15 Sep 2009 (v3)

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

KONTSUMITZAILEEN ETA ERABILTZAILEEN HIZKUNTZAZ
IPAR EUSKAL HERRIAN : ADIBIDE BATZUK

Jean-Baptiste *Battitu* COYOS
jean-baptiste.coyos@wanadoo.fr

SARRERA

Euskaldunaren Almanaka-ren Belle Jardinière saltegi handia (1923).

Hizkuntza baten bizindarra erabileran neurtzen da bereziki. Horri buruz hizkuntzaren lekua bizitza sozio-ekonomikoan adierazle garrantzitsu bat da, erran nahi baita ekoizpen eta kontsumo guneetan, Erramun Baxokek goiz honetan erran digun bezala.

Ipar Euskal Herriko kasua hartuz adibide batzuk eman nahi nituzke, XIX. mendeko eta XX. mendeko hastepeneko euskararen erabilera berezi bat aipatuz, oraiko egoerari konparatu nahian. Aurkezpen hau Frantziako oraiko hizkuntza legeriaren testuinguruan kokatuko dut.

**1. EUSKARAREN PRESENTZIA KONTSUMOAN XIX. MENDEKO IPARRALDEAN :
ALMANAKETAKO IRAGARKIAK**

Zein izan ziren mendeen zehar euskararen erabilera areagotzeko eta indarberritzeko ekintzak kontsumoan ? Zein izan da euskararen presentzia, euskararen erabilera lehenago komunikazio tresnetan ?

OBIN tratulariaren etchea
J. NEYS. HARENONDOKOA
 BAYONAN
 Lormand carrica, 5, lumeroan
 YOSTEKO TRESNAC MOTA GUCIETARIC

Aparatu holakoentzat, frantces, angles eta amerikano, egile hobesoen, mandatar bakarra.
 Yosteko aparatuac fomentizat, dendari, chachtre, eta zapataintzat.
 Precioac hainitz aphauduac pagamenduaren aisetasuna, ikhasteko manera urric.
 Molde berriko LISA-BURDINAC eta egun osoa berac beratzendituen sos baten ikhazarekin.
 KUTCHIA AZARRAC Baudé gisan, ezinerriac eta beraciki ohoinen eta suaren contra segurtatuac.
 Velocipedes edo laster ibiltzeko lurrilac, anglesac eta frantcesac molde gucietaric; bi-arruda eta hirur arrodeta-kouac, Budge, Howe, etc. Pagamenduarentzat aisetasuna.

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE
 Franciaco combertsioaren eta lanaren laguntzeko eguina
 FONDATUA 1864^{an}
 SOCIÉTATEAREN CAPITALA : 120 milioins
 Bureau principala Parisen : 54 eta 56, rue de Provence.
 BAYONACO BUREUA : RUE VAISOT, 6
 CHARLES LABORDE, BAYONACO DIRECTORA

Societate yeneralac errecebitendu dirua conditione hautan :
 Diru paussatua galdeguin orduco bihurtua dena emaiten du ehuneco bat interes 1 %
 Borts uribetaco placatua den diruari ehuneco 4 1/2 %
 hau eta erdi 4 1/2 %
 Societate yeneralac pagacentu titulu frantces eta estranyer gucien interesac.
 Gargatenda ere Bolsaco tituluaren saltzias eta erositas.
 BAYONACO BUREUAREN OPERACIONE PRINCIPALAC DIRA :
 Pariseco bolsan eguin behar diren orden eguitias.
 Titulutan eguin behar diren operacioneac (chanyatcia, berritcea, etc.)
 Tituluaren gutaitcias.
 Tituluaren gainin diruaren emaitiaz.
 Tituluaren interesen pagatsias.
 Tirayten atheratzen diren tituluaren somaren emaitiaz.
 Franciaco eta Estranyeraco hiri principalenetarac diruaren furnisias.
 Souscriptione gucietao emisionen eguitias.
 Societate yeneralac saltzen du gastuac gabe Lyoneco, Onesteco eta Esteco burlin biden obligacioneac, bai eta ere Banca Hypothekatu eta Lyoneco lurac 1880^{an} empruntatu duen obligacioneac.

Euskaldun Almanac edo onaren berria-ren Obin tresna merkataria (1884) eta Société générale bankua (1885)

Euskararen historia sozialean sartzea litzateke hori eta alor zabal horretan ez naiz hemen ibiliko. Halere esperientzia interesgarri bat nahi nuke aipatu, Baionako almanaketako iragarkiena. 1848an argitaratzen da lehen aldikotz almanaka bat, Jean-Baptiste Etcheberry apaizaren eskutik (Díaz Noci : 35). Geroztik errepublikazaleek ere berenak argitaratuko dituzte, xuri eta gorrien arteko borroka prentsan biziaraziz. *Euskaldun Almanac edo onaren berria*, adibidez, bonapartista zen (Díaz Noci : 37).

YOSTECO MACHINAC
 EGIEZCO "Singer"
 SINGER Compainiac abisatzen du, baduela DONIBANEN, **P. CAZEAUX** baitan, bere **YOSTECO MACHINA** famatuen depota bat.
 Machina horiec, baster guzietan yabalduac, yustuki estimatuac dire egiten duten lanaren fintasunas eta errechitasunas.
 P. CAZEAUX da bakharric **DONIBANEN** Compainia *Singer-en* encargatua.

YOSTECO MACHINAC
 EGIEZCO "Singer"
 SINGER Compainiac abisatzen du, baduela DONIBANEN, **P. CAZEAUX** baitan, bere **YOSTECO MACHINA** famatuen depota bat.
 Machina horiec, baster guzietan yabalduac, yustuki estimatuac dire egiten duten lanaren fintasunas eta errechitasunas.
 P. CAZEAUX da bakharric **DONIBANEN** Compainia *Singer-en* encargatua.

Euskaldun Almanac edo onaren berria-ren Casenave txokolategia (1884) eta Almanaka Berria-ren Singer josteko mekanika (1885).

Almanaka horiek urtekariak ziren, euskara hutsez. Efemeride, laborariendako aholku, ipuin, historia labor eta ere publizitate edukitzen zituzten, besteak beste. 1884ko *Euskaldun Almanac edo onaren berria* almanakak adibidez 42 orrialde baditu, horietatik 7 publizitatez. 1885eko *Almanaka Berria*-k 64 orrialde ditu, horietatik 7 orrialde gehi azpiko orria iragarkiekin.

Almanaka Berria-ren « Ameriketaco Pacabot eta Bapurren compainia yenerala » (1885) eta Euskaldunaren Almanaka-ren André Louis espartin egileak (1923).

Iragargi horiek euskara hutsez ziren batez ere, bainan batzuk frantsesarekin nahasiak :

Ikus Euskaldun Onaren Almanaka-ren Pharmacie Moderne (1907) eta Bénédictine edaria (1911), edo Euskaldunaren Almanakaren Belle Jardinière (1923), gorago.

Oraiko egoerari konparatuz, ikusiz gaur egungo euskarazko publizitatea murrizta dela Iparraldean, zer suposa ote genezakeen ? Orduan jendea euskaldunago zela edo bederen orduko euskal irakurleagoa oraingoa baino handiago zela.

2. FRANTZIAKO HIZKUNTZA-LEGERIA ETA KONTSUMITZAILEAK : HIZKUNTZA-ESKUBIDERIK EZ, FRANTSESDUNENTZAT EZ EZIK

Euskararen gaur egungo egoera ulertzeko indarrean dagoen hizkuntza-legeria kontuan hartu behar dugu, besteak beste. Gure aztergaiari lotuak diren legezko testu denak ez ditugu apaituko hemen. Azpimarratu behar da ere Frantziako hizkuntzek berezko legerik ez dutela, frantsesak ez ezik.

Aipatzeko lehen testua 1789ko *Gizakiaren eta Herritarren Eskubideei buruzko Adierazpena* da. Bere 11. artikuluan « herritar orok askatasunez hitz egin, idatz eta inprima

dezake » baieztazen du (Euskaltzaindia : 137). Halere podere publikoek jakinarazi dute frantsesez inprimatuak ez diren Frantziako aldizkariak beren buruari buruzko beharrezko lege-aipamenak frantsesez eman behar dituztela, prentsari ematen dion Estatuko diru laguntza eskuratzeko. Erabaki horrek urte batzuk ditu eta horrengatik ez da orain Frantzian, frantsesez salbu, argitaratuak diren hizkuntza hutsezko aldizkaririk.

Testu garrantzitsuena Toubon legea da, *Frantsesaren erabilerari buruzkoa* («Loi relative à l'usage de la langue française », 1994). Bere lehen artikulua adierazten du : « Frantsesa, Konstituzioaren aginduz Errepublikaren hizkuntza dena, Frantziaren nortasuna eta ondarearen oinarritzko osagaia ere bada. Horixe da hezkuntzaren, garraioaren, trukeen eta zerbitzu publikoen hizkuntza (...) » (Euskaltzaindia : 144). Ondotik 14 artikulun zehar legeak frantsesari beharrezkotasuna eta bakartasuna ematen dizkio, kontsumoaren egoera eta alor desberdinetan, dokumentu, jarraikibide, iragarki, argitalpen, gertakari mota denetarik aipatuz. Ez ditugu hemen zerrendatuko. 16. eta 17. artikuluetan, arau hoiien hausteko zigorrak zehaztu dira.

Halere 21. artikulua dio : « Lege honen xedapenak aplikagarriak dira, Frantziako erregioetako hizkuntzen legeriari eta araudiei kalterik egin gabe, eta ez dira haien erabileraren aurkakoak » (*ibid.*). Jakinez kontsumoan hizkuntza hoi erabileraren alde legerik ez dela, frantsesa da legezko hizkuntza gizarte-alor horretan. Beste Frantziako hizkuntzak jasanak dira baina beti frantsesaren ondoan.

Indarrean den legeriarengatik, hiztun multzoen eskubide kolektiboak onargaitzak dira, hiritarren berdintasunagatik (Konstituzioko 1. artikulua). Herri hizkuntzen erabilera publikoa ezin onartua da 2. artikulua emendakin berriarengatik. Era batez norbanakoen eskubideak zainduak dira, baina alor pribatu eta hurbilean bakarrik. Bizi publikoan. Hizkuntza-eskubiderik ez da Frantziako eskualde hizkuntzen kasuan, frantsesdunentzat bakarrik.

Beraz euskararen alde kontsumo eremuan gehiago egin daiteke Ipar Euskal Herrian, baina beti frantsesa erabiliz ere.

3. EUSKARAREN ESKAINTZA KONTSUMOAN – ADIBIDE BATZUK

Orotarat Ipar Euskal Herrian gauza gutxi dira euskara kontsumoan baliatzen dutenak. Halere panorama osoa ematea luzeegi litzateke xehetasunetan sartuko bagina. Beraz adibide batzuk baizik ez ditut emanen.

3.1. Zerbitzuak eta merkataritza : SNCF, bankuak, saltegiak, norabide

Bada orain urte batzuk **Demoak** euskaltzale talde kontestatzaileak **SNCF** tren konpania euskaldu nahi duela, euskara Iparraldeko geltokietan sar dadila bederen. 17 ekintza eginak dituzte, poliziak 55 pertsona polizia-etxera eramanez, zigorrak metatu dira. Baina, azkenean, SNCFak ez du deus egin eta orain duela gutxi eraberritu duten Baionako geltokian ingelesa eta gaztelania sartuak dira. Euskara ez.

Bankuak Banketxeek txeki-liburuxka elebidunak eskaintzen dituzte : baina ez dute sistematikoki proposatzen eta euskaltzaleek ez ezik bezeroek ez dituzte horiek eskatzen, ez baitaite badirela ere. Ohizkoenean, euskaraz idatziak diren txekiak onartuak dira, Iparralde osoan bederen. Bainan ez da sistematikoa. Kutxa automatiko batzuetan mezuak bi hizkuntzetan dira.

Relevé d'identité bancaire-IBAN

Crédit Mutuel
 CCM BAYONNE CENTRE
 Tél 05 59 29 05 60
 5 RUE DU 49EME
 64100 BAYENNE

Identifiant national de compte bancaire - RIB

Bankuaren Kodea Code Banque	Bulegoaren Kodea Code Guichet	Kontuaren Zenbakia Numéro de Compte	B.O. rangakoa Clé RIB	Helbideratzea Domiciliation
15999	02277	00055405501	19	CCM BAYONNE CENTRE

Identifiant international de compte bancaire

IBAN (international Bank Account number)				
FR76	1599	9022	7700	0554 0550 119

BIC (Bank Identification Code)
CCMIFR2A

KONTUAREN TITULARRA
ACCOUNT OWNER

ELIZABERRIKO GAU ESKOLA
 CZ M LAPEGUE
 MAISON BORDA
 QUARTIER ELIZABERRI
 64690 MOUGUERRE

Emisiozu orrihka hau zure kontuko jalgitzen eta sartzen helbidaratzeko zure erreferentziak behar dituenari. Gisa horretan, eragiketa horiek okerrik eta berarik gabe egingen dira.
 This statement is intended to be delivered, to those of your creditors or debtors who have transactions posted to account (credit, transfers, payments, etc....)

Crédit Mutuel-en banku nortasun-laburpena.

Saltegiak Supermerkatu eta hipermerkatu batzuek seinaletika elebiduna erabilten dute barneko bideetan, eta ez besterik, ez produktuen etiketan adibidez. Ordainlekuan nehork ez du euskara erabilten, ez eta ere ahozko abisuetan. Denda hoietan euskara idatz daitekeela baina ahozko hikuntza ez dela erran genezake.

3.2. Prentsa :

Ikus dezagun orain zer den euskararen lekua gaur egunko prentsako iragarkietan Ipar Euskal Herrian. *Sud-Ouest* Bordeleko monopolia zuen egunkaria ez du bat ere euskara erabilten. *Berria* egunkaria ez dugu aipatuko, Hegoaldean argitaratua baita. Beraz *Le journal du Pays Basque* egunkariari eta *Herria* astekariari interesatuko gara.

Herria astekaria euskara hutsez idatzia da. Bere zortzi orrialdeetan publizitate gutxi baditu ; euskaraz dira, frantsesarekin nahasia batzutan eta tamaina txikikoak. Batzutan enpresa pribatuen publizitatea dela ohartu behar da.

Juankar-ren poesia ez daiteke bakarrik herriegoia baino bai lur gainean dabiltzan libellari guziena, bere ikuspegi zorrozaren bitartez, hor, gure pean mila puskatxotan. Alvaro Munditanoren "en trompe l'oeil" margoen detale berriusokin batera. Aralar eta Uribesko mendai gainetan dabilan Andres Gardemendiaren boz nahimen haundia bat asmarazi digu, jakinez oinarritzea eta itxuratu: maila dugun toki batean nahiko ginuke-larik izan, borbotuak gurela urrain egotera. Dastusioak... er-rauzteak... ihesak... gordetzeak... dasterrateak... hitzak... azken linean, maila dugunaren gehiago ez izateak... dakarren bihotz urruteak ditu nurbait poesiararen hegala Juankar-ri zabalaztzen. Gure izatea bikoiztasunez bete da koloz ("sortzeak-hiltzaot", "amazte-gizarte", "misi-atsegin", "amodioa-herri"), bere espezioak tsurua asko agertzen digu, baina asma ditake ere Juankarrek nahiko lukoa sendimendu xuxuriatuen eraki itakien mundu bat ikusi, bai eta bere olean xori miztazalearen oharre bat aurkitu, berarekin muga guzian gainetik hegaldaka librez biltzeko.

Juankar Mugartzenen euskarariko engaiamendua sentitu dugu ere, meatzari batek bezala, lur barnetik jalgaritzen dituen hari bibien pare, sakonki ikerutako hitz ahaztu batzuek bere oiniketan nun nahi eskaintzen baldeuzkigu.

Auxtin Zamora

BERTSULARI XAPELKETA

Urratsez urrats bertsulari xapelketa heldu da finalaren aitoralho pantiñan igandean. Urdiñarben izan den azken kanporaketorarik. Aro txarra izana ahalik berrehun bat ontzulek parte hartu dute saloan giro oso onean. Aiti behar ziren sei bertsularik hor ziren, lanak ohizkoak. Fle-murko Christy-ren gidaritza-pean, Kartze-lako gaila aldi hantari hau zuten: "Nahiz eta aberatza ziren, egiazki eskas duxin hori ezin duzu ukan". Bukieran sailkapena hauze zen: 1º) Odei Barroso 318,5 puntuetan, 2º) Miran Artoabe 308 p. 3º) Eki Erremundegi 302,5 p. 4º) Enentz Zabaleta 299,5 p. 5º) Kristine Xabierena 295 p. 6º) Egoitz Zetia 289,5 p. Azaloren 15ean, aratsaldeko 15ean, jokatu den finaleko zortzikotea honela osatua da, ez ukan puntuen arabera bainan silabeko ordenan: Kristos Aizpurua, Miran Artoabe, Amets Arzakus, Maddalen Arzakus, Odei Barroso, Sustrai Colina, Eki Erremundegi eta Xumai Murua. Ohar hau egin gabe ezin da utzi Eki Erremundegi eta Mxel Aire Xalador-ek puntu kopuru bere izan dutela kanporaketa hostean bainan epaileen postuen eta arauen arabera lehen izendatua dote finalera. Gehituko dut errazte nahi duensrontzat finala aitzin bazkalzeko ahala izanen dela 22 eurotan tokian berean bainan behar behar-zokoa da postik emateko aitzin telefonu hartara deituz: 0559540788. Ongi etorri oraidan bertsulari guziet.

B.S.

pointure/vitrierie/papiers peints
révêtements sols et murs
étanchéité façades

**MARTIN
IRAZOQUY**

JEAN-PIERRE IRIBAREN-en
segida harturik

"Kaillardoenen" - 64210 AHETZE
Tel. 05 59 41 99 02

Tindatzailea

Martin Irazoquy tindatzailearena (*Herria*, 2008/11/06 2890)

EGUI eTA BIHAR

ARO HITSA

Duela zenbait denbora jadanik hedatua zen soaia eta ora sua berri zitu da hor gaindi: Frantzan barna baitira 115 aro-keratze, noiz nua nola ora izanen den erlaten dutanak, 70 sekurik alder bat zerratu omen dira arantza-keratze zabal baten estakuruzan. Ez berehala bainan emeki emeki, zazpi edo zortzi urte barna, eta langileak kango ezazti gabe, bakarrak erretretatzen janan direnen ordainak ez hartuz...

Egun hotan, bazterrak kekatu dira horren gainetik, keategietako langile asko greban ere jartu. Dole keategien sareak azkartu behar litzateke, gero eta munita handiagoa baduela sai horiek. Arrakasta ere araberan. Arrantza-keratzen alde direnak orotara gaitxo egunetan diren erretretasunekin keategi gutiago eta langile gutiago aski dela lan bororan egileko eta tresni berri arazo batzuetan eskari langile gutxiagorenk ere lan hobea eginen dela berain...

ETA ORAI ?

Banokoo hein bat azkar irau denazten, besteaz ekonomia guztiran kate handitan litala, gubernau hartu dirustatez neurri bereziak onartu dituzte deplatu eta zentralize. Eskuntza eta "inguridun" alio aliozuz. Komunitateak korra, sozialistek boza xuri ematen zutela, delako neurriak arazo onak kaurituzk ere, arazo onak bainan halore eskasegilek...

Eta ora beraz, nun gira? Espantu guti bazterren, antzitz erapikatuzk ere bide onetik abiatuak girela salta handiegirik ez izalako hor gaindi, ora antzitzabari bidega seguri aski. Bainan nehor ez hasitoki fida, geroaz buruz eta halako sukur mintu bat beti hor... Burtisa aliozuz, baturer kolokoki goiti ar, bestetan harpez behelhi... Bestalde, lantegi frangotan sendi

halako giro liru aire bat. Nagusiak dudator, iristikurik ez hartu nah. Lana zitala xuhurtzer arri lekuka segurik, lan-eskasaren ausikia jadanik ere handituko zelarik... Hots, zerua araz gobeidua egoki...

Hainbesteanerik jakin da "Caisse d'Epargne" etseka bileraz sei ehun milion euro gaitxo zitala umiareri 6-an, aski iratu okerrek eginik egun hartan. Kasik bi aste jian dira holako berri harrigarria batero hedatu gabe bainan azkenean ezin dute gehiago gorde... Eta banko horlako mail gorenaren ziren hiru atzindarik beren kargua utzi behar ukan dute!

BEHARRI HANDI..

Azen ontzoko, horra beste istorio bat untza usain bozra duenak Nicolas Sarkozy presidentak borak du alera pusatu auzitegitat, bazik-eta gozurrez zikimdua izan dela Pariseko asteakari baten agurtu artikulu baten gainik. Artikulu hori egina bialuztuz berrikerari batek nolozpait jakina zutena, zer zen jule batek behin sestu paper batzuzten. Paper horiek, eskuz idazizk omen hamabi urtez "Behari Handi" edo "Renseignements Génomiques" delako zerrituz solaren buru gorenari izan Yves Bertrand politikazko atzindari ohiak. Hunek dio delako paperak bere "hota" batuz zirela, zozitan ez balizen ezarria holako edo halako gauza egia zela bainan egia zen ala ez litargai izalton alial zela bakarrik... "Nota" batuz berretzati harituz denboran eta beste nehorik ezin biala untzala... Zer jalgioko ote den beharri handi eta mihiz luze salta nahasi hortarik, hori gerok erranen du...

Dena den, Sarkozy ez da bakarra kexatu dena delako artikularen gainik... Charles Pasqua barne-ministru ohiari ere arunt hasarre da eta beste politikari batzua arunt matuz, hortetan barne Lionel Jospin gubernatuz izan zera bost urtez...

Disko berria plazaratu du Benito Lerdundi kantariak hamar kanturekin. Hamar kanturekin bederziti berriak dira, hitzez ala musikaz. Hamargarria, aldiz, Hazezduar Jose Mendiguan "Kantuz". Diskoaren izenburua: "Itsoa ulu zolia".

Gerla zibileko krimenen aztertearen kontra

Espainiar Auzitegi Nazionaleko prokuradoreak geldiarazi nahi du Baltasar Garzonek gerla zibileko eta Frankoren diktadura garaiko krimenak ikertzeko asmoa: 1938tik 1952 urteak artean desagertu partakoen azterketa aurkitzeko. Jadanik zenbait hilibi 19- aztertzen hasiak zirelarik, Hologitea igorri dio auzitegiari errazez epailek ez duela horreiko lantzen egileko eskubiderik. Zenbait abokatu entzun dira errazte ez direla gerla zibileko zauriak berri iraki behar eta Frankismoren kontrako Zineako inkeziak egiri nahi duela epailek. Aldiz, familek lan horren egitea eskertzen dute biktimen gogoa ez dadin ahaztu izan. Euskarri Harri-an 13 mila pertsona badira desagertuak: 8650 EAE autonomia erkidegoan eta 3451 Nazioran.

Lasa eta Zabalen aldeko omenaldia

GAL-ek duela 25 urte bahitu, torturatu, erabili eta gisu bizian lurperatu zibuen Lasa eta Zabalen oronimenez. Tolosen egilekoa zen manifestaldia indarrez desegin du erantzaitzak. Sei pertsona arrastatuak izan dira, zenbait ordu borantago aske utziak izan direnak. Baltasar Garzon Espainiar Auzitegi Nazionaleko epaileak agindua zuen manifestaldia debekatzea. 1958an Lasa eta Zabalen gorpuzkinak aurkitu eta Tolosa eraman zituztenaren ere istu handiak izan ziren, orduan ere omenaldia debekatu egiri batzuen erantzaitzak. Kritika gozorrak entzunarazi dituzte antolatzaileek PSE eta PNV-ren kontra.

DUHALDE

ETNEGINTZA eta OBRA GUZIAK

64480 UZTARITZE

TEL : 05 59 93 00 48
FAX : 05 59 93 23 94

Duhalde etxegintza enpresarena (Herria, 2008/10/23 2978 zbk.).

Le journal du Pays Basque – Euskal Herriko kazeta (Le JPB) egunkari gazteak 12 orrialde gutxienez ditu, batzutan gehiago, eta honek ere iragarki gutxi ditu orotara. Horietatik batzuk euskaraz dira. Erran behar da egunkari hori frantsesez idatzia dela nagusiki.

Des résidus et des traces de... Par ailleurs, à Hongkong, le... ré Constance Chan, responsable... la loi les auteurs d'infra...

Observatoire du goût de l'eau

Formé à la dégustation, vos remarques nous permettront d'améliorer en permanence la qualité de votre eau du robinet

Rejoignez notre panel de goûteurs d'eau!

www.goutdeleau.com

mihia jan dizu katuak?

milaka mintzaille berri urtero

IKASI EUSKARA | www.aek.org | 05 59 25 76 09

hip-hop met de renaitre

Page 20

Bidea hizkuntza...

DANTZA HIRIAN 2008

Irailak 19 - Ostirala / DONOSTIA
Irailak 20 - Larunbata / IRUN
Irailak 26 - Ostirala / HENDAIA
Irailak 27 - Larunbata / BAIONA

le journal

AEK-ren izen-emate kanpaina, Dantza Hirian emankizuna (Le JPB)

Iragarkiak zein gizarte-alorrei lotuak diren ohartzea interesgarria da : lehenik eta bereziki euskalgintza eta euskal kultura, gero Hegoaldeko iragarki batzuk, azkenean udalekoak eta enpresa pribatuko gutxi.

Le littoral basque sous surveillance des experts

Une équipe de scientifiques compétents s'est penchée cette semaine sur le littoral basque. Le développement durable fait partie du contrat territorial, et implique une gestion intégrée des problématiques, entre élus, associations et experts. Les enjeux sont importants pour les prochaines années. Pas de conclusion pour le moment, mais la surveillance est de mise.

ENTRETIEN

Emmanuel CHARRITON

DIRECTEUR COMMERCIAL DU CRÉDIT AGRICOLE PAYS BASQUE

"Les banques solides n'ont pas de problème"

L'évolution de la crise financière mondiale est des plus inquiétantes, mais pour ce responsable du Crédit Agricole, les banques françaises sont solides. Elles vont même se renforcer, puisque les banques qui ont pris des risques vont être héritées.

kazeta info

Informazio haria

Ipar Euskal Herrian sorturiko euskal egunkari digitala

www.kazeta.info

Le terrain devrait être vendu à la moitié de son prix.

Page 23

PAYS BASQUE

La récolte des pommes 2008 s'annonce "très bonne" du côté d'Euzigar

Avec une production de plus de 100 000 tonnes, la récolte de pommes 2008 à Euzigar est très bonne. Les producteurs de pommes de la coopérative Euzigar spécialisée dans la fabrication de cidre, fixent une augmentation de 15 % en moyenne.

culture

Amets Arzallus eta Karlos Aizpuru finalerat

Page 11

Euzko Tonbolak

JOKA EZAZU EUSKAL TONBOLAN!

Avec une production de plus de 100 000 tonnes, la récolte de pommes 2008 à Euzigar est très bonne. Les producteurs de pommes de la coopérative Euzigar spécialisée dans la fabrication de cidre, fixent une augmentation de 15 % en moyenne.

Kazeta.info web gune berria, Kontseiluaren « euskal tonbola » (Le JPB)

Aritz Araburu doit maintenant tout donner

Le quiksilver pro se déroule actuellement dans les Landes, l'occasion de rencontrer le basque Aritz Araburu, l'un des quatre Européens engagés dans l'élite du surf mondial, le top 43. Il évoque sa saison rendue difficile par les blessures et son désir de se battre jusqu'au bout pour sauver sa place. Cela devra commencer par Hossegor où il entre en lice ce matin et devant de nombreux supporters venus de Zaratiz. Page 15

trouve libre
"Quel est le crime ?"
par Gérard ONESTA

Bâtiland
L'univers des matériaux
www.batiland.fr

MATÉRIAUX DE CONSTRUCTION **BOIS COUVERTURE**
ISOLATION **MENUISERIES** **CARRELAGE**

BERECIARTUA MATÉRIAUX
Ascain : 05 59 85 99 99
Baigorri : 05 59 37 91 00

CAMOU-KIRIBARNE
Hasparren : 05 59 29 10 57

ETXEGINTZA MATÉRIAUX
St-Gladie : 05 59 38 51 41
Navarrenx : 05 59 66 12 03
Chéaute : 05 59 28 16 18

Hoberenak zure zerbitzuko !

Seaskaren Glisseguna animazioa, Bâtiland etxegintza enpresaren iragarki elebiduna.

3.3. IV. inkesta soziolinguistika Ipar Euskal Herrian : Euskararen erabilera merkataritzan eta zerbitzuetan

Zein hizkuntzetan mintzatzen zara ? Jendetza osoa

Hiztunak	Euskaraz gutxi gorabehera	Euskaldunak frantsesez	Erdaldunak	Frantsesez orotara
Banketxean	% 11,8	% 19,3	% 68,9	% 88,2
Osasun-zerbitzuan	% 9,6	% 21,2	% 68,9	% 90,1
Udaletxean	% 16,6	% 14,5	% 68,9	% 83,4
Administra-zioan	% 8,6	% 22,5	% 68,9	% 91,4
Saltegietan	% 14,5	% 16,6	% 68,9	% 85,5

Panorama labur honen bukatzeko interesgarria da ikustea Ipar Euskal Herrian 2006ko IV. inkesta soziolinguistikoaren arabera zein diren erdal gune nagusiak. Beraz, ahozko erabilerari bizitza sozioekonomikoan interesatzen gatzaio. Bere « Euskararen egoera Ipar Euskal Herrian » txosten gotorrean Erramun Baxoek dio : « gizarte zerbitzuetan euskarak ez du leku handirik salbu herriko etxeetan » (2008 : 46)¹.

Banketxeetan frantsesez bakarrik mintzatzen direnak hiztunen % 88,2 dira (% 68,9 erdaldun + % 19,3 euskaldun), osasun-zerbitzuetan % 90,1 dira (% 68,9 erdaldun + % 21,2 euskaldun), udaletxeetan % 83,4 dira (% 68,9 erdaldun + % 14,5 euskaldun) eta administrazioetan % 91,4 (% 68,9 erdaldun + % 22,5 euskaldun). Saltegietan % 85,5 dira frantsesez bakarrik mintzaten direnak (% 68,9 erdaldun + % 16,6 euskaldun).

Halere, familian, etxean, lagunekin, auzokoekin gehiago dira euskaraz gehiago, euskaraz frantsesez bezainbat edo gutiago mintzatzen direnak.

Emitza hoiien balio erlatiboaren ebaluatzeko, jakin behar da euskaldunak % 22,5 direla orotara eta elebidun hartzaileak % 8,6 inkestaren arabera.

4. ONDORIO GISA

Kontsumoan euskararen ibilbide kaotiko eta anekdotikoa aurkeztu dugu pixka bat². Noski horren azterketa sistematikoa egiteko da.

Baina, segur aski ere, Ipar Euskal Herrian kontsumoaren alorrean euskararen alde gehiago egin daitekeela agertzen da. Baina frantsesa erabiliz ere nahitaez, frantsesari osoki emana den Frantziako legeriarengatik.

5. IKONOGRAFIA KRONOLIGIAN

Cazenave 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Obin 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Soc Générale 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Ameriketako pakebota 1885: Almanaka Berria

Singer 1885: Almanaka Berria

Pharmacie Moderne 1907: Eskualdun Onaren Almanaka

Benédicte 1911: Eskualdunaren Almanaka

Arnaud Louis 1923: Eskualdunaren Almanaka

Belle Jardinière 1923: Eskualdunaren Almanaka³

Crédit Mutuel banketxeko dokumentua 2008

Berria astekaria 2008 : Martin Irazoquy tindatzailea

Berria astekaria 2008 : Duhalde etxegintza enpresa

¹ Euskararen Erakunde Publikoaren hizkuntza politika proiektu berrian kontsumitzaileei eta erabiltzaileei hizkuntzaren eskaintza ez da kontuan hartu (*Hizkuntza politika proiektua « Hiztun osoak helburu, haur eta gazteak lehenetsun »*, 2006ko abendua).

² « Anekdotiko » da A. Urrutia euskaltzainburuak erabili duen adjektiboa hitzaldi honen ondoko eztabaidan.

³ Jasone Salaberriak lehen bederatzi dokumentu eskanerizatu horiek eman dizkit ; Baionako Euskal Erakustokiko liburutegian kontsulta daitezke.

Le journal du Pays Basque – Euskal Herriko kazeta egunkaria 2008 : 7 iragarki 2008ko udazkena.

ERREFERENTZIAK

- BAXOK Erramun, 2008, *Euskera egoera Ipar Euskal Herrian – La situation de la langue en basque au Pays Basque nord*, Euskararen Erakunde Publikoa, polikopiatu elebidun.
- DÍAZ NOCI Javier, 1995, Ipar Euskal Herriko almanakak, *Euskal prentsaren sorrera eta garapena (1834-1939)*, Medios de comunicación 5, Donostia, Eusko Ikaskuntza : 35-38.
- EUSKALTZAINDIA – JAGON SAILA, 2007, Gizakiaren eta Herritarren Eskubideei buruzko Adierazpena (1789), 11. artikulua, *Hizkuntza-zuzenbidea Testu-bilduma euskaraz*, Bilbo, Euskaltzaindia : 137.
- _____, 2007, Toubon legearen 1, 11-I, 21. artikulua (1994), *Hizkuntza-zuzenbidea Testu-bilduma euskaraz*, Bilbo, Euskaltzaindia : 144.
- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO FORU ALDUNDIA, EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA, 2008, *Euskararen Jarraipena IV - Euskal Herriko Soziolinguistikako Inkesta 2006*.
- LOI N  94-665 du 4 ao t 1994 *relative   l'emploi de la langue fran aise* [1994ko agorrilaren 94/665 zenbakirekiko legea, frantsesaren erabilerari buruzkoa], www.legifrance.gouv.fr/texteconsolide/PCEAW.htm.